

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 412/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Tank Logistik, s. r. o.**, Dolná Tižina 72, IČO 46 057 170, právne zastúpenej advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., Mariánske námestie 31, Žilina, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 14Cob/40/2023 z 26. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že Union poisťovňa, a. s. (ďalej aj „žalobca“), si proti sťažovateľke ako poisťníkovi uplatnila zaplatenie sumy 3 816,31 eur s príslušenstvom z titulu interného regresu, pretože za sťažovateľku mala nahradiť škodu z povinného zmluvného poistenia.
3. Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) žalobe rozsudkom č. k. 19Cb/222/2018 zo 16. októbra 2020 vyhovel. Proti rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 14Cob/149/2020 z 24. júna 2021 tak, že napadnutý rozsudok prvej inštancie potvrdil.

4. Proti rozsudku podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom dovolací súd uznesením č. k. 3Obdo/37/2021 z 30. mája 2022 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. V nadväznosti na rozhodnutie dovolacieho súdu krajský súd uznesením č. k. 14Cob/77/2022 zo 14. júla 2022 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. S ohľadom na to, že v inej súvisiacej veci totožných strán sporu vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 38Cb/58/2021 bol 22. apríla 2022 vydaný rozsudok, ktorým bola zamietnutá žaloba Union poisťovne, a. s., proti sťažovateľke o zaplatenie sumy 13 612,57 eur, sťažovateľka podľa § 164 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) navrhla prerušenie konania. Žalobca vzápätí navrhol prerušenie konania podľa § 163 CSP. Podaním z 1. septembra 2022 sa sťažovateľka k návrhu žalobcu pripojila. Okresný súd uznesením č. k. 18Cb/65/2022 zo 7. septembra 2022 podľa § 163 ods. 1 CSP konanie prerušil.

7. Návrh na pokračovanie v konaní žiadna zo sporových strán nepodala, preto okresný súd uznesením č. k. 18Cb/65/2022 z 5. apríla 2023 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) vo výroku I konanie zastavil a vo výroku II žiadnej zo strán sporu náhradu trov konania nepriznal.

8. Proti výroku II uznesenia okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 14Cob/40/2023 z 26. mája 2023 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) uznesenie okresného súdu vo výroku o trovách konania potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. S ohľadom na existujúcu rozhodovaciu činnosť krajského súdu, ako aj iných odvolacích súdov sťažovateľka zastáva názor, že neexistuje právna istota v tom, ako súdy rozhodujú o trovách konania v prípade zastavenia konania nadväzujúceho na márne uplynutie lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní v zmysle § 163 ods. 2 CSP.

10. Je nepochybné, že žalobca je pánom sporu a v okamihu podania žaloby na seba preberá aj riziko neúspechu v spore, ktorý je spojený so vznikom povinnosti uhradiť trovy konania žalovanej strane. Žalovaná strana sporu nemá právo voľby v tom, či bude súčasťou sporu. Pokiaľ žalovaná strana uplatnený nárok neuznáva, má právo na právnu pomoc v konaní, s ktorou sa spravidla spájajú aj výdavky na právne zastúpenie. Už v okamihu podania žaloby vzniká predpoklad, že žalovanej strane sporu vzniknú v súvislosti so žalobou náklady, ktoré by nevznikli, ak by proti nej nebola podaná žaloba. Súčasne platí, že neúspechom žalobcu je vždy taký výsledok konania, v ktorého dôsledku celkom alebo čiastočne nedosiahne to, čoho sa žalobou domáhal.

11. Záver krajského súdu vedúci k potvrdeniu rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplynul z aplikácie § 256 ods. 1 CSP, teda že obe strany sporu procesne zavinili zastavenie konania.

12. S uvedeným záverom sťažovateľka nesúhlasí z dôvodu, že procesná aktivita, ktorá mala smerovať k meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej, zaťažovala žalobcu, ktorý na rozdiel od sťažovateľky pre čo i len čiastočný úspech v konaní mal záujem v konaní pokračovať. Naproti tomu sťažovateľka taký záujem nemala, pretože zastavenie konania bolo pre ňu rovnakým úspechom ako zamietnutie žaloby vo veci samej. Postavenie sťažovateľky sa v dôsledku zastavenia konania dostalo do rovnakej situácie, akoby žaloba proti nej nikdy nebola podaná, s jediným

rozdielom, že v dôsledku žaloby jej vznikli náklady na právne služby. Pokiaľ krajský súd uzavrel, že sťažovateľka mala záujem na pokračovaní v konaní práve pre rozhodnutie o trovách konania, s uvedeným názorom sťažovateľka nesúhlasí z dôvodu, že predmetom konania bolo uloženie povinnosti sťažovateľke zaplatiť sumu 3 816,31 eur, na ktorom pokračovaní bezpochyby záujem nemala.

13. Krajský súd v rozhodnutí č. k. 7Co/34/2019 z 28. februára 2019 dospel k podstatne iným právnym záverom, totožné závery sú obsiahnuté aj v uznesení Krajského súdu v Bratislave č. k. 4CoZm/8/2021 z 27. októbra 2022 a Krajského súdu v Prešove č. k. 3Co/55/2020 z 26. januára 2021.

14. Sťažovateľka považuje za nepochybné, že ak by žalobca návrh na začatie konanie nepodal, žiadne trovy by na jej strane nevznikli. Tým, že tak učinil a v začatom konaní nepokračoval, vyvolal na strane sťažovateľky náklady. Žalobca procesne zaviniť zastavenie konania, ako aj vznik trov konania.

15. Postup krajského súdu v prejednávanej veci bol podstatne odlišný v porovnaní s jeho iným rozhodnutím aj v otázke náhrady trov dovolacieho konania, v ktorom mala sťažovateľka plný úspech.

16. V prejednávanej veci krajský súd oproti svojej doterajšej rozhodovacej činnosti, ktorá bezpochyby zakladá legitímne očakávania sťažovateľky, favorizoval rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11Co/186/2018 z 26. apríla 2019, na podklade ktorého sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konaní. V obdobných veciach však dospel k celkom iným právnym záverom. Sťažovateľka nevie, ktoré kritérium je určujúcim, aby v jej veci bolo rozhodnuté za tých istých okolností celkom inak.

17. Pokiaľ ide o trovy dovolacieho konania, k týmto odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko.

18. Vzhľadom na skutočnosť, že nárok na náhradu trov konania predstavuje pohľadávku sťažovateľky, napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu došlo aj k zásahu do jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

19. Rozhodnutie napokon spochybňuje právo sťažovateľky na právnu pomoc garantované čl. 47 ods. 2 ústavy, pretože sťažovateľke dáva na zváženie, či túto právnu pomoc využije, a to s ohľadom na to, že aj v prípade jej úspechu v spore spočívajúcom v tom, že súd o žalobe ďalej nekoná, v dôsledku čoho v konaní už neprichádza do úvahy, aby bola zaviazaná na plnenie, jej nebude priznaná náhrada takto vynaložených nákladov.

20. Za podstatné v prejednávanej veci sťažovateľka pokladá, že už v prvom podaní vo veci samej vzniesla výhradu, že žalobca nepreukázal poskytnutie plnenia poškodenému. Taký dôkaz nebol predložený ani v priebehu odvolacieho konania a ani v dovolacom konaní. Dovolací súd v zrušujúcom uznesení konštatoval, že túto námietku sťažovateľka riadne vzniesla a v konaní skutočne nebolo preukázané plnenie poškodenému. Podľa názoru sťažovateľky odvolací súd mal vzhľadom na absenciu podstatného dôkazu v zmysle § 388 CSP rozhodnutie súdu prvej inštancie zmeniť a žalobu zamietnuť. Namiesto toho odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil. Po vrátení veci okresnému súdu žalobca predložil dôkaz, ktorý mohol byť pre rozhodnutie vo veci rozhodujúcim, a už len z toho dôvodu mal záujem v konaní pokračovať. Napriek tomu navrhol prerušenie konania podľa § 163 ods. 1 CSP.

21. Podľa názoru sťažovateľky je neakceptovateľné, aby v prípade rozhodovania o trovách konania za predpokladu, že pri zastavení konania podľa § 163 ods. 2 CSP je bezpredmetná potenciálna dôvodnosť žaloby, vznikali akékoľvek rozdiely. To platí aj pre trovy dovolacieho konania, v ktorom bola sťažovateľka úspešná.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

22. Napadnuté uznesenie krajského súdu považuje sťažovateľka za arbitrárne, keďže jej nebola priznaná náhrada trov konania, ktorú legitímne očakávala (s poukazom na rozhodovanie všeobecných súdov v obdobných veciach). Podľa sťažovateľky v dôsledku procesnej pasivity žalobcu, ktorý nepodal návrh na pokračovanie v dotknutom konaní prerušenom podľa § 163 ods. 1 CSP v stanovenej lehote, bolo zavinené zastavenie tohto konania, a preto je povinný znášať trovy konania, ktoré vznikli sťažovateľke ako žalovanej. Zastavenie konania, na ktorého pokračovaní sťažovateľka nemala žiaden záujem, možno za daných okolností považovať za procesný úspech sťažovateľky. Sťažovateľka tiež namietala, že krajský súd sa vôbec nezaoberal otázkou trov dovolacieho konania, v ktorom bola sťažovateľka úspešná.

23. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

24. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojene kráľovstvo z 23. 9. 1997).

25. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľky poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

26. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namietá porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

27. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorému vyčíta arbitrárnosť, porušenie princípu legitímnych očakávaní a právnej istoty, ako aj absenciu rozhodnutia o trovách dovolacieho konania.

28. Ústavný súd poukazuje na § 420 písm. f) CSP, ktorý upravuje prípustnosť dovolania (a v prípade naplnenia tohto dôvodu zároveň aj jeho dôvodnosť) v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany sporu postupom všeobecného súdu nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (pozri IV. ÚS 314/2020).

29. Z obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľka sa ochrany svojich práv mohla domôcť prostredníctvom inštitútu dovolania. V danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže dovolanie podľa tohto ustanovenia je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí [napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. januára 2020 vo veci sp. zn. 5 Obdo 26/2019, implicitne aj uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 vo veci sp. zn. 5 Cdo 43/2018], ak je daný niektorý z dôvodov zmätočnosti definovaný v tomto ustanovení.

30. K otázke možnosti napadnúť dovolaním aj výrok o nároku na náhradu trov konania ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Z uvedeného vyplýva, že aj vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania sťažovateľ disponoval účinným prostriedkom nápravy (dovolanie), ktorý nevyčerpal (m. m. I. ÚS 300/2020, IV. ÚS 119/2023).

31. Uvedený právny názor ústavného súdu bol premietnutý tiež do rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. I VObdo/2/2021 z 29. septembra 2021, ktorý prijal záver, že „*rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania*“.

32. Nadväzujúc na uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018, ústavný súd vo svojom rozhodnutí č. k. IV. ÚS 34/2021 z 26. januára 2021 konštatoval, že rozhodovanie o trovách konania nie je síce hlavným predmetom civilného sporového konania, je však jeho obligatórnou súčasťou, bez rozhodnutia o ktorej nie je možné konanie skončiť a zabezpečiť tak právnu istotu strán. Znenie § 420 písm. f) CSP je preto z hľadiska formulácie v návetí tohto ustanovenia o rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, potrebné vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. k rovnorodému aspektu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru interpretovať v rovnakých intenciách ako vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. „prieťahovému“ aspektu čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na účel uplatnenia zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP je teda potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým skončí rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, považovať za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (rozhodnutie č. 71/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2021).

33. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka nepodala dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, a teda nevyužila právny prostriedok, ktorý jej zákon priznáva na ochranu jej základných práv a slobôd, čím nerešpektovala subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľka v tomto prípade mala. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti netvrdila ani nepreukázala, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jej prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

34. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

35. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

36. Ústavný súd na margo rozdielnosti v rozhodovaní odvolacích súdov v otázke náhrady trov konania, ktoré bolo zastavené v dôsledku nepodania návrhu na pokračovanie v konaní (po jeho prerušení na základe návrhu strany sporu), dodáva, že nezjednocuje rozdielnú judikatúru všeobecných súdov. Najvyšší súd je súdom s pôsobnosťou pre celé územie Slovenska, ktorý v zmysle § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je poverený úlohou zjednocovať judikatúru všeobecných súdov. Môže tak urobiť aj prostredníctvom stanovísk k zjednocovaniu výkladu (mimoprocesne), pričom jedným z dôvodov, pre ktorý najvyšší súd zaujíma stanovisko, je záujem na odstránení nejednotnosti

súdneho rozhodovania (súdov nižších stupňov), teda aj v otázkach, ktoré primárne nie sú predmetom dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu